

Stabiilne ja kestlik EKA

EKA on nii Eestist kui ka väljastpoolt vaadates tugev ja tunnustatud märk. Seda staatust hoides peame endalt küsima, mis teeb meist selle, kes me oleme. Minu vastus on: EKA looja on meie kogukond – meie targad ja andekad **inimesed**.

Ühiskondlikus plaanis ei vaja EKA minu arvates suuri muutusi. Pilg tuleks pöörata sissepoole ja tegeleda sellega, et siin oleks hea ja turvaline õppida ja töötada. Selleks on vaja ennekõike **aega ja ruumi**.

Programmis olen välja toonud teemad, millele järgnevatel aastatel tähelepanu pöörata, seejuures usun, et EKA on töötamiseks ja õppimiseks juba praegu suurepärase paik. Tahan hoida meid ümbritsevas turbulentsis institutsionaalset stabiilsust ja kõrget taset, millele EKA on organisatsioonina nüüdseks jõudnud.

Programmi koostades olen kuulanud EKA inimesi. Ka tulevikus näen rektori kõige olulisema tööriistana meie kogukonna mõtetega arvestamist.

INIMESED

EKA suurim vara on inimesed. EKA loovad meie tudengid ja töötajad kõigil erialadel ja töökohtadel.

EKA saab institutsioonina oma inimesi väärtustada, mis aga kõige tähtsam, hoida ja säästa. Pikalt EKAs töötanuna tajun, kuidas väikese ülikooli ootused oma inimestele üha paisuvad ja kohustused kasvavad. Samas tempos kasvab sageli ka inimeste motivatsioon olla oma valdkonnas võimalikult hea.

Rektorina näen oma esmase ülesandena leida viise, kuidas võimaldada inimestel teha seda, milles nad on kõige paremad, killustamata neid paljude kohustuste vahel. Tuleb vältida inimeste läbipõletamist institutsiooni poolt ja toetada inimeste endi suutlikkust läbipõlemisest hoiduda. Kiiruse kõrval tuleb õppida hindama tarka aeglust.

Eesmärgid:

- Võtta luubi alla EKAs pakutava õppe paljusus ning leida mõistlik tasakaal killustatuse ja mitmekesisuse vahel.
- Vaadata üle EKA administratiivsete protsesside juhtimine ja tööülesanded, et vabastada inimeste aega. Osaliselt on sellega juba algust tehtud („August“¹).
- Hoida EKA töötajate ja spetsialistide järjepidevust, kuid selle kõrval kujundada teadlikult järelkasvu tudengite seast.
- Leida uusi viise, kuidas toetada tudengeid nende õpiteel; mõelda EKA raames toetustele ja suunata riiklikke arutelusid mõistlikumaks õppelaenusüsteemiks.
- Kuulata EKA inimesi ja arvestada nendega. Väga oluliseks pean tudengite hääle jõudmist juhtimistasandile.

¹ Arenduses olev digilahendus õppekorralduse toetamiseks.

RUUM

Inimeste hoidmise kõrval on EKA teine prioriteet ruumiprobleemide lahendamine. Küsimus ei ole üksnes ruumis, vaid inimestes selles ruumis. EKA uus peahoone tõi 2018. aastal kaasa suure hüppe konsolideerumise suunal, kuid kohe sai selgeks ka hoones valitsev ruumipuudus. Praegu peab lubamatult suur hulk EKA inimesi tegutsema väljaspool meie ühisruumi. 2025. aastal avanev Valge Maja (Kotzebue 10) toob küll probleemile pisut leevendust, aga selle peamine ülesanne on siiski (monumentaalkunsti ja uurimiskeskuste pesana EKA-le uue kvaliteedi loomine. Süsteemne ruumipuudus sellega paraku lahendust ei leia.

Samal ajal on meil hallata EKA regionaalsed loomemajad: NART Narvas ja Tamse baas Muhus.

2024. aastal sai EKA Tallinna linnalt rohelise tule Kotzebue 2 krundi pikaajaseks kasutuseks. Ees ootab pikk tee maja valmimiseni, tulevase rektori ülesanne on kujundada selle vormi ja sisu.

Eesmärgid:

- Kaasata Kotzebue 2 planeerimisse EKA valdkondlik ja loodushoidlik innovatsioon, et kerkiks maja, mis kannab meie loome- ja teaduskompetentsi.
- Leida uues hoones vääriline koht ka EKA muuseumile, kus uhkusega eksponeerida nii meie pikka ajalugu kui ka õppejõudude ja tudengite loomingut.
- Töötada välja EKA (ülikooli)linnaku kontseptsioon, mis peale EKA hoonete haarab ka lähipiirkonna välialasid, sh Kotzebue tänava ja Põhja puiestee trammiteepoolse pargiala.
- Viia lõpuni meie regionaalsete baaside renoveerimine, et tõsta nende kasutusväärtust. Toetada EKA õpet praktikabaasides ning teha EKA ka neis paikades nähtavamaks.

Nii EKA hoonestuse loomisel kui ka inimeste ajaga ringikäimisel pean väga oluliseks meie enda valdkonna spetsialistide osalust. Uskudes, et EKAsse on koondunud parim tulevikku vaatav valdkondlik oskusteave, näen suurt rolli meie inimeste teadmiste kaasamisel nii ruumi kui ka aja planeerimisse.

RAHA

Viimastel aastatel on riigi ressursside jagamine olnud EKA-le pigem soodne, nii töötajate palgad kui ka õppe- ja teadustegevuse toetus on jõuliselt kasvanud.

Märgatavalt on suurenenud ka EKA töötajate arv.²

Minu hinnangul on tehtud palju mõistlikke otsuseid ning valdkondadele on antud ka vabadust oma eelarve üle ise otsustada (teaduskondade arendusfondid, TAO teadusfond jmt). Realistlikult lähitulevikule otsa vaadates peab valmis olema selleks, et

² Kümnekonna aasta jooksul on loodud üle 50 uue töökoha.

riigi rahastus kahaneb.³ Samal ajal on meil vaja hakata tegelema Kotzebue 2 kavandamisega.

Eesmärgid:

- Jätkata ja suurendada valdkondade võimalust autonoomselt otsustada teatud osa ressursside üle.
- Pidurdada EKA struktuurset laienemist ja töötajate arvu jätkuvat kasvu, arvestades tõsiasja, et suure tõenäosusega EKA eelarve kahaneb.
- Leida lisarahastust väljastpoolt, kaasates teadus- ja arendusrahastust ning erakapitali.
- Seista selle eest, et EKAs kui loovakadeemias säiliks tasuta tasemeõpe.

ÕPE

Leian, et EKA õppestruktuur toimib üldjoontes hästi, selle sisu on kaasaegne ja kõrgetasemeline. Siiski näitavad nii sisseastujate arv kui ka tudengite tagasiside vajadust pöörata suuremat tähelepanu magistriõppekavadele. Ühiskond vajab mitmekülgseid spetsialiste, kelle erialane (õpi)kogemus on võimalikult personaalne. Eelkõige magistriõppekavade puhul tasub otsida viise, mis võimaldavad tudengitel liikuda erialade vahel ning luua seeläbi oma individuaalne õpitee. See lihtsustaks oma koha leidmist erialal ja personaalse karjääri ülesehitamist.

Lähiaastate finantsolukorra tõttu on mõistlik keskenduda olemasolevate õppesuundade, aineplokide või väiksemate õppeühikute ümbermoduleerimisele, et vastata paremini õppijate ja tööturu vajadustele.

Uuenduste ja muudatuste tegemisel tuleks silmas pidada EKA tudengite soovi põimuda õpingutes senisest enam teiste valdkondade õppe ja õppuritega.

Eesmärgid:

- Võimaldada magistriõppe osalist jagamist mooduliteks, mida saab erialati kombineerida ja lõimida. See võib toimuda nii suuremate ühikutena (õppesuunad) kui ka väiksemate moodulitena (erialaprojektid, erikursused vmt).
- Luua teadusfondi eeskujul õppefond, mille kaudu arendada erialadevahelist (sh rahvusvahelist) lõimitud õpet.
- Konsolideerida praegust suhteliselt killustatud vabaainete süsteemi.
- Ergutada suviseid ülekoollisi praktikaid EKA baasides (NART, Tamse), et luua valdkondadevahelist sünergia.

TEADUS

EKA on pikaajaliste traditsioonidega ja tunnustatud akadeemiline teadusasutus. Kunstiteaduse ja visuaalkultuuri uuringute kõrval on viimastel aastatel jõudsalt arendatud loovuurimusi, mis on kinnistumas nii EKA sees kui ka Eesti ülikoolimaastikul laiemalt. Kolmandana tuleb senisest rohkem fookusesse tuua praktikapõhiste rakendusuuringute suund.

³ Kui 2022. aastal sõlmitud kõrgharidusleppes fikseeriti iga-aastane eelarve tõus alates 2024. aastast 15%, siis juba 2025. aastal langeb see 12,5%-le, 2026. aastaks prognoositakse veelgi suuremat langust ning 2027. aastaks peatumist.

Võimas hüpe on olnud ka laborite ehk uurimiskeskuste loomine.⁴ Siiski, uurimiskeskuse mõistet võiks laiendada, et see koondaks nii laboreid kui ka fookusteemasid, ning selliseid uurimiskeskusi peaks EKA-l olema rohkem.

Teaduse vähene sidumine õppega oli üks vähestest institutsionaalse akrediteerimise etteheidetest EKA-le, mistõttu tuleb sellele rohkem tähelepanu pöörata. Probleem ei ole siiski seose puudumises, vaid selle teadlikumas ja süsteemsemas väljendamises nii iseenda kui teiste jaoks.

Eesmärgid:

- Tuua fookusesse EKA kolm teadussuunda: loovuurimus, akadeemiline uurimus ja rakendusuurimus. Toetada ja arendada suundade koostööd ja leida võimalusi nende põimimiseks.
- Julgustada algatama projekte, mis seoksid need kolm suunda tänase maailma keeruliste probleemidega (keskkond, poliitika, identiteedid jne) ning pakuksid välja viise nende käsitlemiseks ja neile lahenduste otsimiseks.
- Jätkata EKA uurimiskeskuste ja fookusvaldkondade arendamist.
- Julgustada ja toetada eksperimentaalsemat teadust ning katsetusi uute ja innovatiivsete ideede ja materjalidega.
- Siduda EKA teadus märksa teadlikumalt õppega, et toetada igapäevast haridustööd ja kujundada ühtlasi teadlaste järelkasvu.
- Mõtestada rahastuse taotlemist ja projektides osalemist nii teaduslikult, hariduslikult kui ka majanduslikult.
- Luua EKA sees tugevamaid tugimehhanisme TAL-projektide taotlemiseks.
-

LOOME

EKA identiteet ja isikupära teiste kõrgkoolide seas seostub kahtlemata meie võimsa loomepotentsiaaliga. Iseäranis tänuväärne on loome ja teaduse kokkupuutekohtade leidmine, kuid selle kõrval ei tohi varju jääda vaba looming, olgu see kunstid, disain või arhitektuur. Kõik, mida teeme, ei pea tingimata olema raamistatud teadusena – luua saab ka ilma, et tehtaks loovuurimust, ning praktiseerida saab ka ilma, et tehtaks rakendusuurimust. EKAs õpetatakse eelkõige visuaalset mõtlemist, sõna kõrval on meie atribuudiks silm ja käsi.

Eesmärgid:

- Hoida jõulisemalt esil EKA loomevõimekust, olla loomevaldkonna teemade eestvedaja ja inspireerija.
- Soosida loomingulist eksperimentaalsust, julgust, stambivaba mõtlemist, aga ka pühendumist ja aega, mida loome vajab.
- Tuua EKA n-õ majast välja. Kui EKA hoone sees on kunstikõrgkooli kohalolu ilmne, siis hoonest väljas on meid näha vähem. EKA piirkondlik kohalolu võiks olla meie õpetava ja õppiva kogukonna loomingu kaudu märksa tajutavam.

⁴ Praegu on EKAs kolm uurimiskeskust: puitarhitektuuri kompetentsikeskus (PAKK), muinsuskaitse ja konserveerimise labor (MUKOLA) ning jätkusuutliku disaini ja materjalide labor (DiMa)

- Loomingulisus võiks iseloomustada kõike, mida EKAs tehakse, mitte üksnes loomevaldkondi.

Õpe, loome ja teadus moodustavad EKA kuldse kolmiku, mida peaks võrdset tähtsustama ja mille piire maksimaalselt häägustama. EKA peab võtma eestkõneleja rolli, juhtides loovuse, innovatsiooni ja hariduse ühendamist ning pakkudes inspiratsiooni teistele ülikoolidele.

ÜHISKOND

Minu hinnangul on EKA ühiskondlik positsioon praegu kõrge. EKA on pea igas oma fookusvaldkonnas oluline kõneisik ja oodatud koostööpartner nii avalikele kui ka erainstituutioonidele – ühelt poolt põhineb see meie inimeste kompetentsil, teiselt poolt aga instituutiooni mainel tervikuna.

Saavutatud positsiooni aitavad eelkõige hoida meie valdkonnad ja spetsialistid. Samal ajal on suur roll tudengite endi häälel, mida mõjutab eelkõige EKAs pakutav õpikeskkond ja -sisu. Näiteks EKA rahvusvahelistumine, tudengite ja töötajate rändluse (eelkõige Erasmuse programm) võimalused on nii muljetavaldavad, et ainuüksi see on põhjus EKA kogukonda kuuluda. Ka suurepäraselt toimival Avatud Akadeemial on kanda võtmeroll nii sisseastujate teadlikkuse tõstjana (nn Eelakadeemia), ühiskonna laiema visuaalkultuurilise harijana kui ka EKA-le majandusliku toe pakkujana.

EKA üks ülesandeid digitaliseerivas ühiskonnas, kus visuaalsusel on järjest olulisem ja vastuolulisem roll, on õpetada visuaalset kirjaoskust. Selleks on vaja olla ühiskondlikus ruumis nähtav ja tegus.

Eesmärgid:

- Hoida selgemalt esil meie keskkonnateadlikke suuri samme (nt EKA peahoone targad arendused).
- Olla eestvedaja ühiskonna valupunktide lahendamisel, näiteks kestlikkus, identiteedipoliitika, pärandikonfliktid, ringpraktikad jmt, omaenda tegevuste (uue maja ehitus; loovuurimuslikud projektid jmt) näitel.
- Olla nähtav oma linnaku ja selle ümbrusega, praktikabaasidega, aga ka ühiskonda panustavate projektidega.
- Toetada ja tunnustada EKA inimeste kaasärääkija ja arvamusiidri positsiooni võtmist ühiskonnas vaidlusi põhjustanud küsimustes.

JUHTIMINE

Demokraatliku ühiskonna pärisosa on kaasav ja läbipaistev organisatsioonikultuur. Leian, et see peab jätkuma ja süvenema, aga kaalutletumal viisil. Tuleb selgelt läbi mõelda, et kaasamise sildi all ei killustuks inimesed lõputu rea ülesannete vahel. Võti on usaldusel põhinevas juhtimisstiilis – iga valdkonna juht tunnetab, keda milliste ülesannetega koormata ja millesse kaasata.

Juhina soovin, et säiliks EKA mitmekesisus ja koloriitsus. Valdkondi ja inimesi pole tingimata vaja allutada ühtsele standardile, kui see ei tee meie elu märkimisväärselt efektiivsemaks.

Rektorina soovin toetada maksimaalselt paindlikku organisatsiooni, mida raamistavad küll reeglid, kuid kus on alati võimalik leida juhtumipõhiseid teid. Samavõrd oluline on hoida võrdselt fookuses kõik meie neli teaduskonda.

Juhina pean pigem oluliseks inimkeskset lähenemist ja sissepoole vaatamist kui väljapoole suunatud representatiivsust. Olles juhtinud erialases elus mahukaid ja väga erinevaid inimkooslusi hõlmavaid projekte, näen just inimeste usaldamises ja meeskonnatöös oma tugevust.

Üldised printsiibid

- Mitte tormata muutma seda, mis toimib hästi.
- Hoiduda suurtest ümberkorraldustest ja hoida institutsionaalset stabiilsust.
- Säilitada ja edendada EKA mitmekesisust.
- Liikuda koos töötamisest sidusale koostööle.
- Usaldada EKA inimesi.
- Jätkata EKAs võimalikult suures osas praeguse töötajaskonnaga, kes EKAt tunneb ja tajub.

Hilkka Hiip